

Онопрієнко С.Г.

аспірант,

Міжрегіональна Академія управління персоналом

КАТЕГОРІЯ «ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА»: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ

Феномен інформаційної культури у різних науках має свої особливості розуміння. У філософських науках висока інформаційна культура особистості, що базується на загальнолюдських цінностях та адекватній новому суспільству моделі морального виховання його членів, постає як одна з основних засад впровадження інноваційних освітніх технологій, що є відповіддю на потреби інформаційного суспільства, де інтелект, знання людини, її науковий, освітній та культурний рівень сприймаються у якості стратегічного ресурсу суспільно-історичного поступу [1, с. 32]. У педагогіці інформаційна культура вважається важливою характеристикою професійної компетентності сучасного педагога, оскільки від рівня володіння ним навичками працювати з інформаційно-комунікаційними технологіями та інформаційно-аналітичними уміннями залежать успішність педагогічної діяльності, розвиток креативного мислення, здатність моделювати педагогічні процеси і явища, здійснювати комунікацію [2, с. 12]. В культурології інформаційна культура розуміється в широкому та вузькому аспектах. У широкому аспекті вона охоплює сукупність усіх цінностей в інформаційній сфері, створених людством протягом різних етапів історичного розвитку – появи писемності; документального періоду; поєднання усних і письмових форм інформаційної культури; широкого впровадження комп'ютерних технологій, що зумовлювало також зміни способів мислення та діяльності людини. У вузькому сенсі інформаційна культура – це оптимальні засоби маніпулювання зі знаками, даними, інформацією та подання їх зацікавленому споживачеві для вирішення теоретичних і практичних завдань [3, с. 129].

Інформаційна культура юриста розглядалася у наукових дослідженнях як ступінь володіння ним належним обсягом інформації для забезпечення прав і свобод громадян, вміння одержувати й ефективно реалізовувати її у правоохоронній діяльності згідно із Законом України «Про інформацію». Основними компонентами інформаційної культури називалися деякі аспекти таких видів культури: інтелектуальної, психологічної, професійної, моральної, педагогічної, духовної, правової, логічної, технічної та ін. [4, с. 123].

Як можна побачити, розуміння інформаційної культури в різних науках має свої відмінності, обумовлені, на нашу думку, як впливом системоутворюючих категорій цих наук, так і завданнями, які ставили перед собою дослідники. Спільним для розглянутих вище підходів є розуміння інформаційної культури як складової загальної культури в суспільстві, а також визнання детермінаційних зв'язків між рівнем інформаційної культури і розвитком певної сфери професійної активності особистості. Відмінності у сприйнятті досліджуваного феномену стосуються перш за все широкого чи вузького охоплення ознак інформаційної культури: від навичок володіння окремими інформаційними технологіями до опанування знаннями та навичками майже у всіх сферах людської діяльності.

На нашу думку, ні вузький, ні широкий підходи не дають змоги представити модель інформаційної культури так, щоб отримати змогу висвітлити всі особливості взаємозв'язків, що утворюються між елементами даного феномену. У першому випадку ми отримуємо набір певних характеристик, які можуть бути сформовані шляхом механічного засвоєння алгоритмів діяльності, без усвідомлення їх спрямованості та ціннісних особливостей, як, власне, і відбувається під час навчання навичкам роботи на побутовому рівні. У другому випадку, як нам вважається, відбувається синтетичне поєднання категорій, притаманних різним наукам, що значно ускладнює можливість дослідження особливостей інформаційної культури.

Звернемося до розуміння інформаційної культури, яке сформувалося в інформаційному праві. На думку авторів навчального посібника «Основи інформаційного права України», інформаційна культура є значною теоретичною основою перебудови свідомості особи, суспільства, світового співтовариства в умовах формування сучасного етапу інформаційного суспільства – кіберцивілізації. З метою відмежування від різних підходів щодо сутності інформаційної культури на теоретичному рівні вводиться поняття «е-культури» як сучасний рівень розвитку кіберсуспільства – суспільства, в якому домінують комп'ютерні технології в мережі глобальної електронної телекомунікації. Звідси постають завдання вирішення важливих проблем інформаційної культури, зумовлених, зокрема, такими чинниками: потребами сучасного державотворення в Україні; розкриття змісту інформаційної діяльності в сучасних умовах як одного із проявів загальнолюдських цінностей; дослідження структури інформаційної культури як соціального (феноменологічного) явища; визначення перспективи взаєморозвитку соціального, індивідуального, морального аспектів інформаційної культури та відображення їх у праві, зокрема щодо правового регулювання суспільних інформаційних відносин; визначення основних напрямів формування інформаційної культури [5, с.98]. В інформаційному праві існують й інші підходи до інформаційної культури, зокрема, вона розуміється як якісна оцінка за певними критеріями (умовами) рівня функціонування структурних одиниць суспільства (окремих індивідів, підрозділів і конкретної соціальної системи в цілому, як сфери суспільних відносин) щодо скеровування технологічного забезпечення отримання, передачі, зберігання і використання інформації щодо досягнення узгоджених і визначених нормативно у суспільстві цілей, завдань, інтересів, потреб [6, с. 33].

Отже, феномен інформаційної культури виступає проявом зв'язків, які існують між людською цивілізацією, певною державою, суспільством та особистістю. Ці зв'язки мають різнорівневий характер, а в умовах створення транскордонних професійних спільнот держава поступово втрачає роль регулятора умов та особливостей таких зв'язків, оскільки сучасні засоби комунікації дозволяють здійснювати обмін інформацією без її посередництва (безумовно, для тоталітарних держав є характерним намагання монополізувати інформаційну сферу, більш-менш успішні спроби чого мали місце в Північній Кореї, схожим шляхом рухається інформаційна політика Російської Федерації, однак предметом дослідження у рамках цієї статті є перш за все роль інформаційної культури в демократичній державі). Особливості інформаційної культури можна, на нашу думку, розглядати на трьох рівнях.

По-перше, це ціннісно-світоглядний рівень. Без усвідомлення на рівні базових цінностей особистості важливості ролі інформації у сучасному світі як чинника особистісного та цивілізаційного розвитку, на нашу думку, не буде сформована мотивація людини до оволодіння певними вміннями та навичками в інформаційній сфері, які виступають інструментальними по відношенню до системного інформаційного мислення. По-друге, це професійно-діяльнісний рівень, на якому відбувається інтеграція інформаційно-світоглядних цінностей особистості в систему його виробничої діяльності, виконання певних робочих завдань. Мова йде не про способи їх виконання – вони, врешті-решт, можуть бути засвоєні на поведінковому рівні, за традиціями біхевіоризму, головним тут є усвідомлення інформаційних елементів трудової діяльності у системному зв'язку з її цілями. Лише за цих умов особистість буде постійно удосконалювати свої щоденно застаріваючі знання щодо певних інформаційних технологій, освоювати нові джерела інформації, структурувати їх у своїй свідомості. І третім рівнем є власне інструментальний. Він включає володіння певними знаннями, вміннями та навичками, інформаційними технологіями, які у сукупності складають інформаційну компетентність.

Список використаних джерел:

1. Скубашевська О.С. Філософія інноваційного розвитку освіти інформаційного суспільства (світоглядно-філософський аналіз): [монографія] / О.С. Скубашевська. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – 315 с.
2. Клименко А. Основи інформаційної культури : навчально-методичний посібник (для студентів I курсу факультету іноземних мов) / А. О. Клименко. – Тернопіль : ТНПУ, 2006. – 56 с.
3. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності: : навч. посібник / кол. авторів ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко, д-ра філос. наук, проф. З.Е. Скринник. – К. : УБС НБУ, 2015. – 609 с.
4. Біленчук П.Д., Сливка С.С. Правова деонтологія / За ред. акад. П.Д. Біленчка. – Київ: АТІКА, 1999. – 320 с.
5. Основи інформаційного права України: Навч. посіб. В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко та ін.; За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника. – К.: Знання, 2004. – 274 с.
6. Цимбалюк В. Проблеми формування інституту інформаційної культури в теорії інформаційного права України // Правова інформатика. – 2003. – № 1. – С. 31–36.

Савченко А.С.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

На даний час можна впевнено сказати, що сучасне суспільство майже повністю перетворилося, як і припускали відомі вчені та філософи, у «постіндустріальне» чи «інформаційне» суспільство. При цьому виокремлюються характерні риси даного суспільства, а саме: відзначається